

Аяз Гыйләҗев (1928-2002)

Аяз Гыйләҗев – татар язучысы, драматург.

Аяз Гыйләҗевнең башлангыч иҗат тәҗрибеләре студентлык чорына карый. 1958 елда язучы «Алар дүртәү иде» повестен яза. Аның актив иҗат эшчәнлегенә 1956 елдан башлана. «Өч аршин жир» (1962 ел), «Зәй энҗеләре» (1963 ел), «Урталыкта» (1969 ел), «Язгы кәрваннар» (1972 ел), «Мәхәббәт һәм нәфрәт турында хикәят» (1973 ел), «Жомга көн кич белән» (1979 ел), «Әтәч менгән читәнгә» (1979 -1980) эсәрләре белән Аяз Гыйләҗев үзен повестлар остасы итеп танытты.

А.Гыйләҗев роман жанрында иҗат итүгә күп көч куйды. Аның «Балта кем кулында» (роман), «Йәгез, бер дога!» (роман-хатирә) кебек зур күләмле эсәрләре дөнья күрде.

Төп басма китаплары

Зәй энҗеләре: повесть. – Казан: Татарстан китап нәшрияты, 1965. – 232 б.

Тәрәзәләр: повесть, хикәяләр. – Казан: Татарстан китап нәшрияты, 1967. – 310 б.

Пьесалар. – Казан: Татарстан китап нәшрияты, 1969. – 310 б.

Кызлар хатлары. – Казан: Татарстан китап нәшрияты, 1972. – 262 б.

Мәхәббәт һәм нәфрәт турында хикәят: повестьлар. – Казан: Татарстан китап нәшрияты, 1976. – 263 б.

Кар астында кайнар чишмә: пьесалар. – Казан: Татарстан китап нәшрияты, 1979. – 223 б.

Жомга көн, кич белән...: повестьлар. – Казан: Татарстан китап нәшрияты, 1982. – 360 б.

Әгәр бик сагынсаң: пьесалар. – Казан: Татарстан китап нәшрияты, 1984. – 294 б.

Татарстан мөгҗизасы: повесть, очерклар. – Казан: Татарстан китап нәшрияты, 1985. – 334 б.

Алтынчы августка кадәр: роман - хроника. – Казан: Татарстан китап нәшрияты, 1987. – 350 б.

Дус кызым кияүгә чыга: пьесалар. – Казан: Татарстан китап нәшрияты, 1988. – 439 б.

Яра: роман. – Казан: Татарстан китап нәшрияты, 1991. – 415 б.

Мең чакрым юл: повестьлар. – Казан: Татарстан китап нәшрияты, 1978. – 496 б.

Рәтле кешеләр: хикәяләр. – Казан: Татарстан китап нәшрияты, 1959. – 56 б.

Яшьлек юлларында: хикәяләр. – Казан: Татарстан китап нәшрияты, 1960. – 128 б.

Жиз кыңгырау: пьесалар. – Казан: Татарстан китап нәшрияты, 1975. – 302 б.

Йәгез, бер дога!: роман- хатирә. – Казан: Татарстан китап нәшрияты, 1997. – 448 б.

Балта кем кулында? : роман. – Казан: Татарстан китап нәшрияты, 2008. – 320 б.

Библиография

Барган, Н. Шанлы сакчы / Н.Барган // Казан утлары. – 2019. – №4. – 180-183 б.

Язучы Аяз Гыйләҗевнең Төркиядә басылган әсәрләре турында.

Батулла, Р. Аяз абый бар иде... / Р. Батулла // Татарстан яшьләре. – 2018. – №5(8 февраль). – 6 б.

Язучы Аяз Гыйләҗев турында истәлекләр.

Бәхтиев, Р. Аналар һәм балалар. / Р. Бәхтиев // Мәгариф=Просвещение. – 2015. – №10. – 36-38 б.

Язучы Аяз Гыйләҗевнең «Җомга көн кич белән» әсәрен өйрәнү. 9 сыйныф.

Галимуллин, Ф. Каләм очында шәхес һәм ил язмышы / Ф.Галимуллин // Казан утлары. – 2014. – № 12. – 128-131 б.

Язучы Аяз Гыйләҗев турында.

Галиуллина, М. Адаштырган замана / М.Галиуллина // Мәдәни җомга. – 2019. – №49 (13 декабрь). – 9 б.

Язучы Аяз Гыйләҗевнең «Өч аршын җир» әсәре буенча К.Тинчурин театры сәхнәсендә куелган спектакль турында.

Гарифуллин, Д. Аяз Гыйләҗев- ханнар токымыннан. / Д. Гарифуллин // Мәйдан Чаллы. – 2014. – № 5.

Язучы Аяз Гыйләҗевның шәҗәрәсе.

Гарифуллина, Ч. Өч аршын җиргә кем хужа? / Ч. Гарифуллина // Ватаным Татарстан. – 2019. – №178 (3 декабрь). – 5 б.

Язучы Аяз Гыйләҗевнең «Өч аршын җир» әсәренә К.Тинчурин театрында куелган спектакль турында.

Гыйләҗев, А. «Бездә дөньяга киң караш җитми... » / И.Гыйләҗев; [беседовал] Р. Фазылова // Татарстан. – 2019. – №11. – 42 - 44 б.

Язучы Аяз Гыйләҗев улы Искәндәрнең әтисе турында истәлекләр.

Гыйләҗев, А. «Гомеремнең иң авыр елларын да сагынам» / А.Гыйләҗев; [беседовал] Р. Аймәт // Мәдәни җомга. – 2018. – №3(26 январь). – 8-9 б.

Язучы Аяз Гыйләҗев белән уткәрелгән иң соңгы әңгәмәләренең берсе.

Гыйләҗева, Н. «Нәкыя сеңлем, син мине онытмадыңмы?» / Н. Гыйләҗева; [беседовал] Р. Галиева // Шәһри Казан. – 2019. – №135 (4 декабрь). – 10 б.

Язучы Аяз Гыйләҗевның хатыны белән әңгәмә.

Гыйләҗева, Н. «Өч аршын жир» - Аязның жан авазы... / Н. Гыйләҗева // Казан утлары. – 2020. – №1. – 174 -178 б.

Язучы Аяз Гыйләҗев иҗаты турында.

Гыйләҗева, Н. Бер премия бирү тарихы / Н. Гыйләҗева // Казан утлары. – 2020. – №4. – 174 -177 б.

Язучылар Аяз Гыйләҗев һәм Ибраһим Салахов турында.

Гыйләҗева, Н. Мин - Зәй килене / Н. Гыйләҗева // Ватаным Татарстан. – 2020. – №82 (10 июнь). – 3 б.

Язучы Аяз Гыйләҗев турында аның хатыны истәлекләре.

Гыймадова, Г. Искәндәр Гыйләҗев: «Идеалны чүплектән эзләмиләр». / Г. Гыймадова // Гаилә һәм мәктәп. – 2016. – № 6. – 22-25 б.

Язучы Аяз Гыйләҗев турында аның улы истәлекләре.

Гыймадова, Г. Этәч менгән читәнгә / Г. Гыймадова // Ватаным Татарстан. – 2017. – №180 (2 декабрь). – 6 б.

Г.Камал театрында Аяз Гыйләҗев әсәре буенча куелган спектакле турында.

Закирҗанов, Л. Без бит бу жирдә кунак кына... / Л. Закирҗанов // Мәдәни жомга. – 2017. – №49 (15 декабрь). – 5 б.

Г.Камал театры премьерасы -Аяз Гыйләҗев әсәре буенча куелган «Этәч менгән читәнгә» спектакле турында.

Закирҗанов, Ә. «Күңелдә туган уйлар..." / Ә. Закирҗанов // Мәйдан Чаллы. – 2019. – №4. – 116-120 б.

Язучы Аяз Гыйләҗевның «Сайланма әсәрләре» нең алтынчы томы чыгу уңаеннан язма.

Закирҗанова, Ә. «Күңелдә туган уйлар...» / Ә.Закирҗанов // Мәйдан Чаллы. – 2019. – №4. – 116-120 б.

Язучы Аяз Гыйләҗевның «Сайланма әсәрләре» нең алтынчы томы чыгу уңаеннан язма.

Зәкиев, И. «Аяз рухы шатланыр...» / И.Зәкиев // Мәдәни жомга. – 2017. – №41 (20 октябрь). – 5 б.

Язучы Аяз Гыйләҗев, аның хатыны турында.

Кашапова, С. «Йәгез, бер дога» - Венгриядә. / С.Кашапова // Мәдәни жомга. – 2017. – №10 (17 марта). – 5 б.

Язучы Аяз Гыйләҗевның «Йәгез, бер дога» романының венгр теленә тәрҗемә ителеп чыгуы турында.

Кашапова, С. Аяз ага томнары / С.Кашапова // Мәдәни жомга. – 2018. – №49 (14 декабря). – 5 б.

Язучы Аяз Гыйләҗевның алты томлык әсәрләренең соңгы китабын тәкъдим ителүе турында.

Локманова, Л. Кайда тусаң -шунда кирәксен / Л. Локманова // Шәһри Казан. – 2019. – №136 (6 декабря). – 6 б.

К.Тинчурин театрында Аяз Гыйләҗевның «Өч аришн җир» пьесасы буенча (И.Зәйниев) спектакль куелуы турында.

Мозаффар, Ә. «Аяз минем жан сакчым булды» / Ә.Мозаффар // Шәһри Казан. – 2018. – №4 (17 января). – 10 б.

Халык язучысы Аяз Гыйләҗевның тууына 90 ел тулуга багышланган язма.

Мөхәммәтшина, Л. Аяз Гыйләҗев әсәрендә туган як, туган жир темасы / Л.Мөхәммәтшина // Мәгариф=Просвещение. – 2019. – №7. – 75-79 б.

Олы сыйныф укучылары өчен язучы А.Гыйләҗев иҗаты буенча татар әдәбияты дәресе үрнәге.

Низами, Р. Аяз Гыйләҗев: «Тарих безне һаман сынамакта» / Р. Низами // Татарстан яшьләре. – 2016. – №20 (17 ноябрь). – 5 б.

Язучы Аяз Гыйләҗев турында.

Рәупова, Ә. Елмаймас жиренән көләрсең... / Ә. Рәупова // Мәдәни жомга. – 2019. – №50 (20 декабря). – 19 б.

Язучы Аяз Гыйләҗевнең «Әтәч менгән читәнгә» повесте буенча Г.Камал театрында куелган спектакль турында.

Сабирова, А. Әтәчнең читәннән егылган чагы / А.Сабирова // Шәһри Казан. – 2017. – №137 (8 декабря). – 7 б.

Г.Камал театрында А.Гыйләҗев әсәре буенча куелган спектакль турында.

Фәттахов, И. Аяз Гыйләҗев һәм татар әхлагы / И.Фәттахов // Мәдәни жомга. – 2018. – №44 (9 ноября). – 11 б.

Әдипнең тууына 90 ел тулу уңаенан язма.

Хәбетдинова, М. «Алар бит безне ташлап киттеләр...» / М.Хәбетдинова // Казан утлары. – 2015. – № 5. – 103 -111 б.

Язучы Аяз Гыйләҗевның "Камыш бармак, көмеш тырнак"(1969-1970) әсәренә анализ.

Хәбетдинова, М. «Без барыбыз да Тукай балалары...» / М.Хәбетдинова // Казан утлары. – 2016. – №4. – 148-152 б.

Г.Тукай иҗатының язучы Аяз Гыйләҗев иҗатында чагылышы турында.

Хәбетдинова, М. Аяз Гыйләҗев һәм Чыңгыз Айтматов / М. Хәбетдинова // Казан утлары. – 2014. – № 8.

Ч.Айтматов (1928-2008) һәм А.Гыйләҗев (1928-2002) - татар халкының чиксез горурлыгы. Ике бөек әдипнең әсәрләре ярдәмендә бөтен дөнья халыклары кыргыз һәм татар халкының рухи дөнъясы, мәдәни мирасы белән таныша.

Хәбетдинова, М. Көчле әдипне бикләп тотып булмый // Ватаным Татарстан. – 2017. – №101 (14 июль). – 18 б.

Галимә Миләүшә Хәбетдинова белән язучы Аяз Гыйләҗевның «Йәгез, бер дога!» китабы турында әңгәмә.

Хәбетдинова, М. Татар сәхнәсендә - Аяз Гыйләҗев прозасы / М.Хәбетдинова // Казан утлары. – 2018. – №1. – 130-137 б.

Язучы иҗаты турында.

Хәбибуллина, Л. «Йәгез, бер дога!» ны Венгриядә укый башладылар. / Л. Хәбибуллина // Шәһри Казан. – 2017. – №22 (3 март). – 10 б.

Язучы Аяз Гыйләҗевның китабы венгр теленә тәрҗемә ителде.

Хәкимуллина, Г. «Ил язмышын салып иннәренә...»: Бөек Жинүгә 70 ел / Г. Хәкимуллина // Мәгариф=Просвещение. – 2015. – № 5. – 31-32 б.

А.Гыйләҗевнең «Язгы кәрваннар» әсәре буенча дәрес, 8 сыйныф укучылары өчен.

Аяз Гилязов (1928-2002)

Аяз Гилязов - татарский писатель, драматург.

Писать Аяз Гилязов начал ещё в студенчестве. В 1958 году он написал свою первую повесть «Их было четверо». Прославившим его жанром стали повести, в которых он затрагивал острые проблемы современности. Одна за другой вышли «Три аршина земли», «Жемчужина Зая», «В середине», «Весенние караваны», «Любовь и ненависть».

За годы творческой деятельности им было создано богатое литературное наследие. Аязом Гилязовым было написано 5 больших романов, около 20 повестей, более 40 пьес.

Книги

Давайте помолимся!: роман-воспоминание, автобиографическое эссе, путевые заметки – Казань: Татар. кн. изд-во, 2017. – 509, [2] с.

При свете зарниц: повести/пер. с татар. – Москва: Советская Россия, 1990. – 497с.: с портр.

При свете зарниц: повести – [2-е изд.]. – Казань: Татарское книжное издательство, 2017. – 509, [2] с.

Три аршина земли; В пятницу, вечером: повести. – Казань: Магариф, 2008. – 295с.: портр., [4 л.] фот. – (Мир татарской литературы).

Весенние караваны: повести / пер. с татар. – Москва: Советская Россия, 1987. – 240 с.

Девичьи письма: повесть / пер. с татар. М.Ганиной. – Москва: Современник, 1973. – 224 с. – (Наш день).

Диляра: роман /авториз.пер. с татар.: В.Анчишкина, Я.Мустафина. – Москва: Молодая гвардия, 1973. – 189 с.

Другого пути нет: роман-хроника в 3 кн. / А. М. Гилязов, А. Л. Литвин. – Казань: Татарское книжное издательство, 1990. – 541 с.

Любовь и ненависть: повести / пер. с татар. – Москва: Современник, 1979. – 448с. – (Новинки «Современника»).

Библиография

Дорфман, А. Дружба без переводчика / А. Дорфман // Аргументы и факты. – 2018. – № 3. – С.24

О татарском писателе Аязе Гилязове, о его романе «Давайте, помолимся!»

Иванычева, О. «Три аршина земли»: сжечь отчий дом и спустя десятилетия вернуться на родину / О.Иванычева // Казанские ведомости. – 2019. – №176 (6 декабря). – С.8

О произведении А. Гилязова «Три аршина земли».

При свете памяти / О.Стрельцова // Республика Татарстан. – 2018. – №23(16 февраля). – С.

В театре Г.Камала прошел вечер памяти татарского писателя Аяза Гилязова.

Эти книги Вы можете взять в нашей Республиканской детской библиотеке

- Зэй энжеләре: повесть. – Казан: Татарстан китап нәшрияты, 1965. – 232 б.
- Тәрәзәләр: повесть, хикәяләр. – Казан: Татарстан китап нәшрияты, 1967. – 310 б.
- Кызлар хатлары. – Казан: Татарстан китап нәшрияты, 1972. – 262 б.
- Мәхәббәт һәм нәфрәт турында хикәят: повестьлар. – Казан: Татарстан китап нәшрияты, 1976. – 263 б.
- Кар астында кайнар чишмә: пьесалар. – Казан: Татарстан китап нәшрияты, 1979. – 223 б.
- Жомга көн, кич белән...: повестьлар. – Казан: Татарстан китап нәшрияты, 1982. – 360 б.
- Әгәр бик сагынсаң: пьесалар. – Казан: Татарстан китап нәшрияты, 1984. – 294 б.
- Татарстан могжизасы: повесть, очерклар. – Казан: Татарстан китап нәшрияты, 1985. – 334 б.
- Алтынчы августка кадәр: роман - хроника. – Казан: Татарстан китап нәшрияты, 1987. – 350 б.
- Дус кызым кияүгә чыга: пьесалар. – Казан: Татарстан китап нәшрияты, 1988. – 439 б.
- Яра: роман. – Казан: Татарстан китап нәшрияты, 1991. – 415 б.
- Мең чакрым юл: повестьлар. – Казан: Татарстан китап нәшрияты, 1978. – 496 б.
- Йәгез, бер дога!: роман- хатирә. – Казан: Татарстан китап нәшрияты, 1997. – 448 б.
- Балта кем кулында? : роман. – Казан: Татарстан китап нәшрияты, 2008. – 320 б.